

Jezične igre kod djece rane i predškolske dobi

Živko, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:517974>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-06**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

PAULA ŽIVKO

ZAVRŠNI RAD

JEZIČNE IGRE KOD DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI

Čakovec, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Čakovec)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Paula Živko

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Jezične igre kod djece rane i predškolske dobi

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan

Čakovec, rujan 2018.

SADRŽAJ

Sažetak	1
Summary	2
1. UVOD	3
2. JEZIČNO-GOVORNE VJEŠTINE	4
2.1. Razvoj jezično-govorne vještine	4
2.2. Poticanje jezičnog razvoja	4
3. GOVOR	5
3.1. Razvoj govora.....	6
3.2 Predverbalno razdoblje	6
3.3 Faze razvoja govora u predverbalnom razdoblju	7
3.4 Faze razvoja govora od prve do šeste godine	8
4. JEZIČNE IGRE.....	9
4.1 Uloga jezičnih igara.....	9
4.2 Značenje fine motorike za razvoj govora	10
4.3 Uloga malešnica u govoru djeteta	10
4.3 Igre koje razvijaju govor	11
5. POREMEĆAJI I TEŠKOĆE RAZVOJA GOVORA	12
5.1 Poremećaji izgovora	13
5.2. Jezične teškoće	14
5.3 Poremećaj ritma i tempa govora.....	14
5.4 Poremećaji glasa.....	16
5.6. Kako roditelji (odgojitelji) mogu pomoći djetetu s teškoćama?	16
6. PRAKTIČNI DIO – IGRE PROVEDENE U VRTIĆU	17
6.1 Obojana priča	18
6.2 Nepredvidiva kockasta priča	19
6.3 Prepoznaj kako se osjeća tvoj prijatelj	20
6.4 Leti, leti... ..	21
6.5 Zapamti riječ.....	22
6.6 Uhvati glas.....	24
6.7 Mašti na volju	24
6.8 Pjesmice koje prate savijanje prstiju	25
6.9 Cvjetić	27
6.10 Bliski susret	28

7. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA.....	31
Popis priloga:	32
Popis tablica	32
Popis fotografija	32
Kratka biografska bilješka.....	34
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	
IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA	

Sažetak

S obzirom na to da su roditelji najvažnije osobe u djetetovom razvoju, u prvome poglavlju rada se objašnjava njihova uloga u razvoju jezika i govora i na koje načine ga oni potiču. Roditelji, odgojitelji i logopedi sa djecom rane i predškolske dobi najčešće koriste jezične igre kao pomoć kod razvoja govora. Oni nisu jedni koji utječu na razvoj govora već je tu prisutna i okolina djeteta koja se često mijenja i zbog toga ima tako veliku ulogu.

Nadalje, u drugome dijelu rada, spominje se govor i njegova dva razdoblja od kojih su to predverbalno koje se prema Posokhovej (1999.) dijeli na četiri dijela i verbalno koje uključuje aktivan i pasivan rječnik. Rječnik djeteta razvija se i raste zajedno sa djetetom i upravo prema tome, u trećem poglavlju rada, navode se jezične igre koje imaju veliku ulogu u razvoju govora djece i proširenju njihovog rječnika. Kao primjer takvih navode se stimulativne igre koje potiču razvoj govora i sprječavaju odstupanja u govoru. Kod razvoja govora često dolazi do poremećaja i teškoća u govoru pa se prema tome u petom poglavlju navode one sa kojima se djeca najčešće susreću i zbog kojih se jezične igre primjenjuju.

Dok se prethodna poglavlja odnose na teorijski dio, u šestome poglavlju navedene su jezične igre i igre za razvoj fine motorike koje sam provela s djecom za vrijeme stručno – pedagoške prakse. Cilj provođenja jezičnih igara, u svrhu ovog rada, bio je najviše kako bi se vidjela zainteresiranost djece za njih. Provođenjem igara došlo se do zaključka da su djeca jako zainteresirana za njih. Unatoč tome što su pojedinci imali teškoće u govoru, sva djeca su uz poticaj odgojitelja i vršnjaka sudjelovala u igrama i rješavala zadane zadatke.

Ključne riječi: razvoj govora, poremećaji govora, jezične igre

Summary

In view of that parents are the most important persons in child development, the first chapter explains their role in the development of language and speech and in what ways they encourage them. Parents, educators and speech therapist with pre-school age children use language games as speech development assistance. They are not the only one that influence on the development of speech, child`s environment is also precence, which often changes and therefore has such a big role.

Further, in the second part, the spech and its two periods are mentioned, which are pre-verbal, which according to Poskhova (1999) is divided into four parts and verbal which include an active and passive dictionary. The child`s vocabulary develops and grows together with the child, and accordingly, in the third chapter, language games play a major role in the development of children`s speech and the extension of their vocabulary. An example of this is stimulating games that encourage speech development and prevent speech surrender. In speech development, speech disorders and difficulties are often encountered and hence, in fifth chapter, the ones that children are most likely to encounter and why language games are being applied.

While the previous chapters relate to the theoretical oart, the sixth chapter lists the language games and games for the development of fine motor I have performed with children during professional pedagogical practice. The purpose of language games implementation for the purpose of this paper was to find onut the interest of children for them. By running games, it was concluded that children were very interested in them. Despite the fact that individuals had difficulties in speaking, all children, with the encouragement of educators or peers, participated in the games and solve the default tasks.

Key words: speech development, speech disorders, language games

1. UVOD

Kod pravilnog ravoja govora djetetova okolina ima veliku ulogu. Velički i Katarinčić (2011.) smatraju da je kod razvoja govora djetetu potrebno poticajno okruženje, ali i prisutnost roditelja koju su njihov govorni uzor.

Jezične igre mogu se nazvati glavnim pomagačem kod razvoja govora djece rane i predškolske dobi. One su tu upravo zbog toga da se dijete ne osjeća prisiljeno da nešto ponavlja, gleda, spaja, govori i slično. Prema tome mogu lako postati svakodnevnom rutinom roditelja i djece ukoliko se one primijenjuju na pravilan način. Nije potrebno prisiljavati djecu da ona nešto naprave već se one moraju provoditi u ugodnoj atmosferi kroz igru.

Veoma je važno da se jezične igre dobro oblikuju i da se prilagode prema djetetu na najbolji mogući način. Također je veoma bitno odabrati one igre kojima će se ispravljati ono što se treba ispraviti ili da se pomogne onome čemu se treba pomoći. Svakako je važno da se osoba, bilo da je to roditelj, odgojitelj ili logoped, prilagodi mogućnostima djeteta te da mu na najbolji mogući način prilagodi jezične igre.

Ako roditelj sam ne zna što napraviti i kakve igre primijeniti, a primjeti da dijete ne govori pravilo, potrebno je obratiti se stručnoj osobi, odnosno logopedu.

No, jezične igre ne primjenjuju se samo kod djece koja imaju poteškoće. One se bez ikakvog problema mogu provoditi sa djecom koja imaju normalan razvoj govora samo kako bi se njihov govor poticao i proširivao.

2. JEZIČNO-GOVORNE VJEŠTINE

2.1. Razvoj jezično-govorne vještine

U razvoju jezika i jezično-govornih vještina najveću ulogu imaju roditelji upravo zbog toga što djeca u ranom djetinjstvu najviše vremena provode s njima. Jezično-govorne vještine kod djece razvijaju se spontano bez nekih posebnih napora njih samih ili nekih posebnih učenja njihovih roditelja. Veoma je važno da se govor potiče za što je najbitnije i najpotrebnije dobar govorni uzor djetetu od strane odraslih.

Prema Tambić (2010.) roditeljima je pričanje priča najjednostavniji način za poticanje jezično-govornih vještina, ali i razvoj djetetove komunikacije i govora. Prema autoricama Apel i Masterson (2004.) svakodnevnim čitanjem djeci stvara se rutina čitanja koja već u najranijoj dobi pomaže djetetu da rano osvijesti koja je važnost čitanja, ali i da se obogaćuje djetetov rječnik. Također, one spominju da se čitanje slikovnica postupno treba prebaciti na čitanje knjiga. Dijete će tako početi razumijevati složenije rečenice, ali će i proširiti svoj rječnik jer se u knjigama nalazi mnogo više novih pojmova koje dijete do sad nije imalo prilike čuti u slikovnici.

Najvažnije je razdoblje za razvoj govora predškolska dob djeteta te se u tom periodu pojavljuju prve riječi i rečenice. Roditelji su prisutni kod pojave prvih glasova, riječi i rečenica djeteta pa je stoga važno da razgovaraju s djetetom jasnim govorom bez umanjica ili tepanja jer se često zna pojaviti da djeca tako počnu govoriti.

„Već od rođenja vi pružate djetetu mogućnost da vas oponaša, a to mu služi kao odskočna daska za razvoj i proširenje njegovih vlastitih jezičnih vještina.“¹

Upravo prema ovome citatu koji se nalazi u priručniku za roditelje, gdje im se direktno obraća, spominje se kako dijete oponaša vlastite roditelje.

2.2. Poticanje jezičnog razvoja

Roditelji svoje dijete potiču da govori čim više. Kako je već spomenuto, oni najvećim dijelom utječu na razvoj djetetova jezika i govora pa s obzirom na to, prema Likierman i Muter (2007.), postoje dva načina poticanja jezičnog razvoja. To su:

---

¹ Likierman, H, Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu: Kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*. Ostvarenje d.o.o

1. Proširenje i preoblikovanje koje se odnosi na to da roditelj proširuje ono što dijete kaže. Ukoliko dijete kaže rečenicu od tri riječi, roditelj ju može proširiti da ona ima pet riječi. Djetetove rečenice, pogotovo u ranijoj dobi, neće biti u potpunosti ispravne i upravo zbog toga roditelji su tu da bi preoblikovali rečenicu i dali djetetu do znanja kako pravilno treba biti izrečena.
2. Odraz i potkrjepljenje odnosi se na djecu starije dobi koja već znaju i govore rečenice koje su gramatički točne i imaju pravilan redoslijed riječi, a roditelji su tu da djetetu daju pozitivnu povratnu informaciju o onome što dijete kaže. Kada se ponovi djetetova rečenica, njemu se daje do znanja da nije pogriješilo i da se u potpunosti razumijelo ono što je reklo.

Prema Apel i Masterson (2004.) dijete će u prvih šest godina usvojiti sve one osnovne govorne sposobnosti koje će koristiti cijeli svoj život. Smatra se da su prve tri godine života najvažnije za njegovo cjelokupno razvijanje pa tako i za razvoj govora. Razvoj djetetova govora može se poticati pohvalom govora, ali i na mnogo drugih načina što je veoma bitno za dijete. Također pitanje otvorenog tipa i stanka čekanja koja je potrebna da bi dijete odgovorilo uvelike mu pomažu da ono samo smisli odgovor i da se potruži u tome bez da odrasla osoba odgovori umjesto njega iste sekunde.

3. GOVOR

Prema Andrešić, Benc Štuka, Gugo Crevar, Ivanković, Mance, Meces, Tambić (2010.) govor je osnovni način komunikacije, ali služi i za razmjenu misli, osjećaja i ideja. Govorom se sporazumijevaju svi ljudi. Prema Velički i Katarinčić (2011.) govor je značajan za cjelokupan razvoj djeteta.

Da bi se govor dobro i pravilno razvio, potrebno je, prema Andrešić i sur. (2010.): dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi, uredan sluh, uredan intelektualni razvoj te stimulativno okruženje.

Prema Vuletić (1990.) postoji tablica prema kojoj se roditelji mogu orijentirati i shvatiti razvija li njihovo dijete govor kako treba ili postoje odstupanja.

Pravilan izgovor glasova	Očekujemo kod djeteta u dobi od:
A, E, I, O, U, P, B, T, D, K, G, M, N, V, L, F, H, J	3 – 3,5 godina

S, Z, C, LJ, NJ, R	4 – 4,5 godina
Š, Ž, Č, DŽ, Đ, Ć	5 – 5,5 godina

Tablica 1 Izvor: Andrešić i sur. (2010.) Kako dijete govori? Str. 24.

3.1. Razvoj govora

Govor se počinje razvijati samostalno i nesvjesno od najranije dobi djeteta. Prema Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca i Letica (2004.) razvoj govora počinje prvim plačem djeteta, a u prvim mjesecima to su zvukovi koje djeca proizvode ovisno o ugodi ili neugodi.

Prve izgovorene riječi djeteta su velika radost i napredak za dijete, ali i za roditelje. Također treba uzeti u obzir da je svako dijete individua i zbog toga se kod svakog djeteta govor počinje razvijati na drugačiji način.

Prema Posokhovej (1999.) razvoj govora dijeli se na dva osnovna razdoblja. To su predverbalno i verbalno razdoblje. Predverbalno razdoblje odnosi se na period od rođenja pa do djetetove prve riječi ili rečenice, a verbalno razdoblje se odnosi na period od prve riječi ili rečenice pa sve to daljnjeg razvoja govora.

3.2 Predverbalno razdoblje

Predverbalno razdoblje jedno je od dvaju razdoblja govora. U prvim trenucima života djeteta, odnosno beba, svojim plačem daje do znanja da nešto treba ili da nešto nije u redu. Ona odrasloj osobi poručuje da je gladna, žedna, pospana, preplašena, tužna i slično. Nakon nekoliko mjeseci djeca se sve više počinju igrati svojim govornim organima prilikom čega se stvaraju različiti glasovi kao što je gugutanje i mrmljanje. Nakon toga dolazi do pojave prvih glasova koji su na materinjskom jeziku. U predverbalnom razdoblju dijete na vrlo dobar način raspoznaje ugodno od neugodnog te reagira na zvukove.

„Predgovorno razdoblje počinje rođenjem i traje do 9. mjeseca, govorno razdoblje obilježava pojava prve riječi sa značenjem od 9. do 15. mjeseca, prve rečenice javljaju se od 18. do 24. mjeseca, a naglo širenje rječnika i usvajanje gramatičnosti od druge do treće godine.“ (Andrešić i sur. 2010, str. 8).²

Iako maleno dijete ne koristi riječi, ono na vrlo jasan način može komunicirati sa svojom okolinom.

² Andrešić D., Benc Štuka N., Gugo Crevar N., Ivanković I., Mance V., Mesec I., Tambić M. (2010). *Kako dijete govori. Planet Zoe d.o.o*

3.3 Faze razvoja govora u predverbalnom razdoblju

Prema Posokhovej (1999.) postoje 4 faze razvoja govora u predverbalnom periodu, a to su:

- Prva faza koja se odnosi na fazu krika i glasanja koje je refleksno, odnosno spontano glasanje poput plača, uzdaha ili kašljanja. Kod zdravog djeteta krik je bistar, glasan i čist. Ukoliko je krik tih ili ako dijete plače iako su sve njegove potrebe zadovoljene postoji mogućnost rizika da dijete ima neki poremećaj govora. U prvoj fazi nema jasnih i pravih govornih glasova, ali ta faza zbog toga nije manje bitna. Važna je zbog toga jer dijete u njoj sluša i kontrolira glasove prema njegovim mogućnostima. Beba je veoma osjetljiva na ljudski glas i upravo zbog te osjetljivosti nesvjesno razvija sluh. Ova faza traje do 8. tjedna života bebe.
- Kod druge faze pojavljuje se smijeh i gukanje. Dijete je budnije i zbog toga ima više stanja zbog kojih se krik mijenja. Ono sada već na više različitih načina daje do znanja kada je gladno, žedno, pospano, tužno i slično. Dijete sve više i više reagira na glasove roditelja te je upravo zbog toga vrlo važno da se s bebom na što bolji način ostvaruje emocionalna komunikacija. Oko 12. tjedna starosti krik se sve više smanjuje te počinje gukanje. Gukanje se počinje javljati kod komunikacije između bebe i roditelja, a može biti popraćeno smijehom. Također, gukanje se javlja kada se dijete osjeća ugodno. Nakon 4. mjeseca starosti počinju se javljati prve imitacije glasova, a u početku najčešće su to samoglasnici.
- Treća faza počinje od 16. i traje do 30. tjedna starosti. Kod ove faze počinje se javljati brbljanje. Za razliku od druge faze sve se više javljaju suglasnici. Također, kod ove faze dolazi do prvog slogovnog glasanja koje nakon nekog perioda prelazi u slogovno brbljanje.
- Četvrta faza javlja se nakon 20. tjedna i traje sve do 50. tjedna. U ovoj fazi slogovno brbljanje je veoma aktivno te se počinju javljati prvi glasovi materinskog jezika. Dijete brbljanje koristi sve aktivnije u igri, privlačenju pozornosti i počinje sve više slušati odrasle i njihov govor. Nakon 9. mjeseca, dijete spaja slogove i počinje ih izgovarati s time da oni dobivaju značenje. Oko 1. godine dijete počinje bolje razumijevati govor okoline. Ono sada razumije i odaziva se na svoje ime, a također razumije neke jednostavnije

zadatke i prepoznaje neke predmete. U ovoj fazi najvažnije je da je djetetova okolina puna različitih i šarenih predmeta. Također je poželjno mijenjati djetetovu okolinu upravo zbog toga što dijete reagira na nove predmete. U ovoj fazi dijete počinje postupno govoriti te je razvoj govora u punome tijeku. Pod kraj ove faze može se primijetiti ima li dijete neke poteškoće ili odstupanja u razvoju govora.

3.4 Faze razvoja govora od prve do šeste godine

Već kod prve godine života javljaju se prve riječi koje imaju smisla. Prema Apel i Masterson (2004.) prve riječi koje se nalaze u djetetovom rječniku najčešće su imenice, odnosno imena ljudi i nazivi predmeta, a u manjoj količini javljaju se i jednostavni glagoli. Nakon toga govor se počinje razvijati sve više te se može pratiti djetetovo upotrebljavanje riječi. Za dijete koje se normalno razvija i kod kojeg govor nema nikakva odstupanja normalno je da barata sa nekoliko riječi.

Prema Posokhovej (1999.) djeca imaju dva rječnika koji je pasivan i aktivan. Pod pasivan rječnik spadaju one riječi koje dijete zna, ali ih uopće ne upotrebljava, dok u aktivan rječnik spadaju one riječi koje dijete svakodnevno upotrebljava i zna koje je njihovo značenje.

U prvoj polovici druge godine djetetov govor se sastoji od nekolicine riječi. U drugoj polovici druge godine dijete počinje stvarati prve rečenice koje se sastoji od dvije do tri riječi. Dvogodišnje dijete se još uvijek ne zna i ne može izraziti riječima, ali mnogo toga razumije. Iako počinje stvarati prve rečenice, njihov izgovor glasova je nejasan odraslim osobama.

Do treće godine dijete može na vrlo dobar način razumijeti kratke priče i bajke, a od četvrte godine ono može razumijeti i one priče koje su složenije i u sebi imaju proširene rečenice.

Prema Gadasin i Ivanovsky (2010.) kod pete godine djetetova života razvoj govora i dalje se nastavlja. U ovoj dobi djeteta sve se više pojavljuju opisni pridjevi, a dijete počinje koristiti složenije rečenice koje povezuje sa veznicima. U šestoj godini djetetova života još više obogaćuje djetetov rječnik, a dijete koristi gotovo sve vrste riječi.

Od druge do šeste godine govor djeteta postepeno postaje sve razumljiviji i jasniji, a djetetov rječnik i opseg riječi koje upotrebljava i kojima se koristi uvelike se povećava.

Iako se smatra da predškolarac koristi sve riječi i da razumije mnogo toga, ono i dalje razvija svoj govor i obogaćuje rječnik.

4. JEZIČNE IGRE

Prema Starc i sur. (2004.) temeljna aktivnost djeteta je igra pomoću koje se dijete razvija i raste. Igra djeteta uvelike ovisi o njegovoj okolini, vršnjacima, ali i razvoju djetetovih verbalnih sposobnosti. Mogu se provoditi bilo gdje i u bilo kojem trenutku. Opće je poznato da dijete uči kroz igru i upravo zbog toga će dijete najbolje naučiti govor i razvijati ga ukoliko će se igrati glasovima, slovima, riječima i rečenicama. Prema Apel i Masterson (2004.) prve jezične igre mogu se odnositi na imenovanje predmeta ili dijelova tijela koje roditelji nesvjesno provode sa djecom u njihovoj najranijoj dobi.

4.1 Uloga jezičnih igara

Jezične igre provode se s ciljem da se dijete, ali i govorni organi pripreme za ispravan razvoj govora. Mogu se provoditi pojedinačno, što se preporuča ukoliko dijete ima poteškoća i odstupanja u govoru, ali se mogu provoditi i u grupi djece.

Za jezične igre karakteristično je što ona mogu imati pravila, ali i ne moraju. Upravo zbog toga djecu se može zainteresirati na različite načine jer one nisu strogo postavljene.

Jezične igre mogu se nazvati i funkcionalnim igrama. Prema Duran (1995.) funkcionalnim igrama se smatraju igre sa novim funkcijama pomoću kojih dijete sazrijeva. Duran (1995.) piše kako Piaget (1945.) govori da se simbolička igra javlja sama od sebe kod djeteta te se simboličkom igrom razvijaju individualni simboli koji služe za razvoj komunikacije sa socijalnom okolinom.

„Stimulativne igre se provode s djetetom u svrhu aktiviranja i stimulacije skladnog razvoja govora i sprječavanja mogućih odstupanja tijekom tog razvoja.“³

---

³ Posokhova, I. (1999.) *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece. Lekenik:Ostvarenje d.o.o*

U stimulativne igre ne ubrajaju se samo jezične igre nego i igre disanja i glasa koje se provode s ciljem da se spriječi mucanje, poremećaj izgovora ili glasa. Za djetetov razvoj govora nisu dovoljne samo jezične igre.

4.2 Značenje fine motorike za razvoj govora

Od velike važnosti tu su i igre koje potiču razvoj fine motorike prstiju i ruku djece. Zbog toga je veoma bitno poticanje i provođenje vježbi za finu motoriku ruku jer je ona čvrsto povezana s jezično-govornim funkcioniranjem djeteta. Vježbe za razvoj fine motorike odnose se na vježbanje svakog prsta posebno, ali i vježbe cijele ruke. Djeca uživaju u takvim igrama jer su zabavne, a jako korisne.

„Dakle već vrlo mala djeca, ona koja mogu sjediti u našem krilu uživat će u tapšalicama i sličnim igrama koje su povezane s dodirom. Kasnije oko 2-2,5 godine starosti, dijete uživa u igri s prstima, u jednostavnim pokretima. Kako dijete raste, stihovi kojima se igramo s djetetom postaju sve duži i zahtjevniji...“⁴

Djeca, ali i odrasli ljudi koriste ruke kod komuniciranja sa ostatkom svijeta. Prema Velički i Katarinčić (2011.) ruke su te koje povezuju senzoriku i motoriku. Kod djece to ima veliku značajnu ulogu jer ono i prije nego što progovori upoznaje svoju okolinu i svijet taktilnim osjetilom, odnosno dodirom. Funkcija ruku i prstiju, a posebice vrhova prstiju je od velike važnosti i za dijete i za odraslu osobu jer se razvija koordinacija oko-ruka koja je veoma bitna.

Autorice Velički i Katarinčić (2011.) navode kako je ruska psihologinja Kolzowa (1975.) zaključila da se kod pripreme djeteta za govor ne smije samo pridonositi govornom aparatu već se mora osvrnuti na pokrete prstiju.

4.3 Uloga malešnica u govoru djeteta

Malešnice se odnose na igre u kojima dijete koristi riječi i pokret, a prema Velički i Katarinčić (2011.) može ih se susresti kod svih naroda, a najviše u području engleskog govora.

„Malešnice, pučke dječje pjesme, razvijaju se kod svih naroda. One su u načelu prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće“⁵

Svi glasovi koje dijete treba usvojiti mogu se pronaći u malešnicama. U njima se često mogu pronaći riječi koje nemaju smisla ili ih se izokreće, ali je ritam uvijek

⁴ Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu*. Zagreb: Alfa d.o.o

⁵ Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu*. Zagreb: Alfa d.o.o

pravilan. Prema Velički i Katarinčić (2011.) malešnice se najčešće primjenjuju kod razvoja govora djeteta na kvalitetan i jednostavan način, a djetetu su prilagođene na taj način da su kombinirani svi glasovi koji su potrebni za pravilan izgovor djeteta.

U knjizi „*Stihovi u pokretu*“ autorica Velički i Katarinčić (2011.) navedeno je da Milan Crnković (Težak, 2002.) nabraja mnogo različitih naziva malešnica, a neki od njih su: brojalice, razbrajalice, tepalice, pitalice, rugalice, cupkalice, pjesme za igru, jezikolomice i još mnogo drugih naziva.

Ukoliko se sa djecom provode igre koje su povezane sa pokretom prstiju jako je važno da se govori laganim tempom i da govor bude jako izražajan. Također, kada se jednom odrede pokreti za određene stihove oni se više ne smiju mijenjati.

4.3 Igre koje razvijaju govor

Prema Posokhovej (1999.) postoji nekoliko različitih vrsta igara koje pospješuju i pomažu kod pravilnog razvoja govora djece, a to su:

- Igre za razvoj slušne percepcije
  - Kod takvih igara veoma je važno da se koriste različiti materijali koji proizvode različite zvukove koje dijete može prepoznati ili se orijentirati prema njima.
- Igre za razvoj govornog sluha
  - Kod ovakvih igara pretežito se ne koriste materijali već se upotrebljava glas neke druge osobe ili se igraju igre u kojima se upotrebljavaju riječi.
- Igre za razvoj fonematske percepcije
  - Veoma je bitno da se osvrne na određeni glas, ali i općenito na rječnik djeteta i razvoj slušnog pamćenja.
- Igre za razvoj govornih organa
  - Osvrće se na vježbanje i jačanje svih mišića i organa koji se pokreću da bi se proizveo glas poput jezika ili usana.
- Igre za razvoj fiziološkog i govornog disanja
  - Kod ovih igara veoma je bitno da se vježbanjem aktiviraju i upotrebljavaju udisaji i izdisaji što se može raditi igrama u kojima djeca moraju nešto puhati.
- Igre za razvoj glasa

- Kada odrasla osoba čita priču uz slike poželjno je da imitira zvukove koje će djeca također početi imitirati i time vježbati intenzivnost glasa. Također, osim imitacije može biti prisutna i dramatizacija kod koje se dijele uloge.
- Igre za razvoj fine motorike prstiju
  - Fina motorika prstiju veoma je bitna za razvoj govora jer ako fina motorika nije dovoljno razvijena, odnosno ako je ona u zaostatku onda je i u zaostatku razvoj govora djeteta.
- Igre sa sitnim predmetima
  - Kada se u igru uključe sitni predmeti vježba se vizualna pažnja, a djeca su sposobna prepoznati predmet osjetilom dodira i time aktivirati rječnik. Također, dijete može predmete uzimati na različite načine ili ih može razvrstava u različite skupine ovisno o tome koji su materijali i predmeti prisutni.
- Igre za učenje čitanja i pisanja
  - Kod igara za učenje čitanja i pisanja najveća pozornost obraća se na učenje slova i čitanje kratkih riječi te analiziranje istih.

Da bi dijete uopće moglo pravilno razvijati govor ono mora kvalitetno razviti sluh i auditivnu pažnju stoga su te vrste igre stavljene na prvo mjesto. Prije svega potrebno je razviti govorni sluh koji služi kako bi dijete moglo razlikovati govor ljudi, odnosno ljudski glas. Kada dijete razvije prethodno navedeno vrijeme je za razvoj fonematske percepcije koje se odnose na razliku i analizu pojedinih glasova i riječi.

Osim toga bitna je vježba govornih organa. Provođenjem igara povezane za govorne organe aktivira se rad svih pokretljivih dijelova govornog aparata koji služe za govor. Pod pokretljive govorne organe spadaju: jezik, usne, donje vilice, meko nepce.

5. POREMEĆAJI I TEŠKOĆE RAZVOJA GOVORA

Prema Apel i Masterson (2004.) mnoga djeca imaju poteškoća u nekom području jezično-govornog razvoja. Neka od njih imaju poteškoće sa izgovorom čiji je govor ponekad teško razumijeti, neka imaju problema sa sluhom, neka jednostavno ne razumiju govor ostalih. Također, postoje djeca koja imaju poteškoće u području gramatike i teško im je upotrebljavati jezik.

Veoma je bitno da se odstupanja u razvoju govora djeteta rano otkriju, odnosno prepoznaju, jer govor i njegov razvoj ima veliku važnost u daljnjoj komunikaciji, obrazovanju pa i u daljnjem svakodnevnom životu djeteta. Ukoliko se ne primijeti poboljšanje kod djetetovog govora savjetuje se odlazak kod logopeda. Logoped se naziva stručnjakom za govor.

„Pojam logoped polazi od dvije grčke riječi – „logos“ (riječ) i „paideo“ (podučavam, odgajam), dakle u prijevodu s grčkog jezika znači „osoba koja odgaja ispravan govor“.⁶

Prema Mesec (2010.) logopedska terapija ovisi o mnogo čimbenika od kojih su to: sam uzrok pojave poremećaja i njegova težina, redovita logopedska terapija, uključenost roditelja u terapiju i njegova motivacija djetetu, radne navike djeteta i dob djeteta.

5.1 Poremećaji izgovora

Poremećaj izgovora je najčešći govorni poremećaj kod djece. On se često pojavljuje kod djece predškolske dobi, ali i školske dobi, no mogu se pronaći i kod odraslih osoba. Prema Benc Štuka i suradnicima (2010.) poremećaj izgovora može se pojaviti u tri oblika:

1. Izostavljanje ili nečujna realizacija glasa – omisija kod kojeg dijete ne može izgovoriti neki glas.
2. Zamjena glasa – supstitucija kod kojeg dijete glas ili skupinu glasova koje ne može izgovoriti zamjenjuje s drugim glasovima ili skupinama glasova.
3. Nepravilno izgovaranje glasa ili skupine glasova – distrozija kod kojeg dijete normalno i pravilno izgovara glasove, ali njihova zvukovna realizacija odstupa od standardnog izgovora.

S obzirom da poremećaji izgovora utječu na cjelokupnu glasovnu skupinu tada imamo nekoliko različitih poremećaja, a to su prema Benc Štuka (2010.):

1. Sigmatizam koji se odnosi na glasove /S/Z/C/, /Š/Č/Ć/, /DŽ/Đ/ koji je najučestaliji, a glasovi ove skupine najčešće su zamijenjeni glasovima /T/ i /D/
2. Rotacizam koji se odnosi na glas /R/

---

⁶ Posokhova, I. (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Ostvarenje d.o.o

3. Lambdacizam koji se odnosi na glasove /L/ i /LJ/
4. Kapacizam koji se odnosi na glas /K/, a često je zamijenjen glasom /T/
5. Gamacizam koji se odnosi na glas /G/ koji je često zamijenjen glasom /D/
6. Tetacizam koji se odnosi na glas /T/
7. Deltacizam koji se odnosi na glas /D/
8. Etacizam koji se odnosi na glas /E/ i to je jedini samoglasnik sa kojim se može imati neka poteškoća

5.2. Jezične teškoće

Može se razlikovati nekoliko jezičnih teškoća od kojih su to usporeni jezično-govorni razvoj, nerazvijen govor i posebne jezične teškoće.

Usporeni jezično-govorni razvoj odnosi se na to da dijete do svoje četvrte godine uopće ne upotrebljava govor. Dijete sa usporenim razvojem najčešće progovara mnogo kasnije u odnosu na njegove vršnjake. Kada dijete sa takvim poremećajem progovori ono ima mnogo kraće i jednostavnije rečenice te govori puno manje nego ostala djeca.

Nerazvijen govor je najteža jezična teškoća kod koje govor uopće nije razvijen, a ukoliko se razvio prisutan je u vrlo maloj količini. Djeca koja imaju lakšu teškoću koriste se gestama, dok ona koja imaju težu uopće ne koriste govor niti razumiju govor drugih. Posebne jezične teškoće odnose se na djecu kojima je govorno područje siromašno u odnosu da njihovu dob.

5.3 Poremećaj ritma i tempa govora

Kod poremećaja ritma i tempa govora najčešće se javlja mucanje i brzopletost koji se u mnogo slučajeva zamjenjuju stoga postoji pitanje kako razlikovati mucanje i brzopletost.

	Dijete s brzopletošću	Dijete s mucanjem
Strah od govora	Nema	Ima
Usmjeravanjem pažnje na govor	Govori bolje	Govori lošije
U teškim situacijama	Govori bolje, orijentiran na govor	Govori lošije jer se strah povećava
U opuštenim situacijama	Govori lošije, opušten, pažnja lošija	Govori bolje jer nema napetosti

Nakon pauze	Govori bolje, koncentrira se	Govori lošije (nov početak = nova napetost)
Kratki izrazi	Bolje ostvareni	Lošiji jer nema vremena za relaksaciju
Učenjem stranog jezika	Popravi govor zbog sistematičnosti učenja	Podjednako ili jače muca
Čitanje poznatog teksta	Lošije	Bolje jer zna što ga očekuje
Čitanje nepoznatog teksta	Bolje jer se koncentira na sadržaj	Lošije jer ne zna što ga očekuje

Tablica 2 Izvor: Andrešić i sur. *Kako dijete govori?* 40.str

Ukoliko se primijeti mucanje kod djeteta ono se ne smije ignorirati. Kada dijete želi nešto reći treba mu dati dovoljno vremena za to, a ako se ne razumije što kaže treba ga se zamoliti da ponovi što je reklo. Nikako se ne smije govoriti da uspori ili slično jer će to na dijete ostaviti frustracije.

Mucanje (balbuties) je najpoznatiji poremećaj, ali na sreću nije i najučestaliji. Lako je prepoznatljiv zbog svojih specifičnih manifestacija, a to su: ponavljanje dijelova riječi ili rečenice, produživanje glasova, zastoji u govoru, neadekvatne pauze, ubacivanje različitih glasova, poštapalice, dulje trajanje govora, razni nepotrebni zvukovi i sl. ⁷ (<http://www.hld.hr/logopedska-terapija/>)

Mucanje se najčešće javlja kod djece u razmaku od druge do pete godine, ali se može javiti i kasnije. Još uvijek se nije utvrdio uzrok mucanju, no prema Andrešić i sur. (2010.), da bi došlo do mucanja moraju se preklapati:

1. nasljedna sklonost,
2. karakterističnost osobe odnosno koliko je ona osjetljiva
3. faktori koji se odnose na neke stresne događaje

Naravno, dijete može proživjeti jako stresno razdoblje u životu, ali nije nužno da će ono početi mucati. Da bi se mucanje pojavilo, sva tri čimbenika moraju biti prisutna kod djeteta.

Na stranici Hrvatskog logopedskog društva stoji da Weiss brzopletost smatra kao poremećaj misaonih procesa koji prethode govoru, a zbog jezične neuravnoteženosti zadire u sve kanale komunikacije. Govor kod djece sa ovim poremećajem razvijen je samo površno zbog toga jer ne daju dovoljno pažnje na njegovo učenje.

⁷ Hrvatsko logopedsko društvo <http://www.hld.hr/logopedska-terapija/> (2.9.2018.)

„...brzim prijelazima s jedne misli na drugu, u najvećem broju slučajeva ubrzanim tempom govora, nedovoljnim ograničavanjem osnovne ideje, nemogućnošću razrade osnovne ideje, obiluje čudnim asocijacijama ravnopravnim po važnosti osnovnoj ideji, prisuten su poteškoće koncentracije na bitno, a sve se to najčešće manifestira u usmenom govoru.“⁸

Glavna karakteristika brzopletosti je ubrzaniji tempo govora u odnosu na tempo kakav bi trebao biti. Osim brzog govora ova djeca su brzopleta i u nekim od svakodnevnih događaja poput toga da zaboravljaju zadaću, neuredna su, zaboravljaju održavati osobnu higijenu, sve im jako brzo dosadi. Gledajući s druge strane ona su vesela, vedra i simpatična djeca.

Pod poremećaj ritma i tempa govora spada i bradilalija što je pretjerano spor govor. Najčešće se javlja kod djece koja imaju oboljenje središnjeg živčanog sustava, ali se može javiti i kod djece sa mentalnom retardacijom ili nekim psihičkim bolestima. Kod ovog poremećaja karakteristično je izrazito produživanje samoglasnika, ali i svih ostalih glasova te je usporen cjelokupan ritam i tempo govora. Djeca s ovim poremećajem su sama po sebi usporena i troma te ih treba puno poticati.

5.4 Poremećaji glasa

Pod najčešće poremećaja glasa svrstava se promuklost. Promuklost se odnosi na poremećaj visine, intenziteta i kvalitete glasa. Prema Andrešić i sur. (2010.) ona može biti:

1. akutna ili iznenadna koja prolazi nakon kraćeg vremena
2. kronična koja može trajati čak i nekoliko godina

Vrlo je važno razlikovati akutnu od kronične promuklosti. Također je veoma bitno da roditelji upozoravaju dijete da ne prenapeže svoj glas jer je to jedan od uzroka promuklosti koja može dovesti do oštećenja glasnica zbog čega bi dijete kasnije moglo imati problema u daljnjoj komunikaciji, ali i životu.

5.6. Kako roditelji (odgojitelji) mogu pomoći djetetu s teškoćama?

Roditeljima djeteta sa poteškoćama u govoru jednako je teško kao i samome djetetu. Kakvu god poteškoću dijete imalo važno je da roditelji govore pravilno, da mu budu najveća podrška te da imaju puno strpljenja. Roditelji imaju veliku ulogu u

---

⁸ Hrvatsko logopedsko društvo <http://www.hld.hr/logopedska-terapija/> (2.9.2018.)

poboljšanju djetetova govora. Bitno je da se djetetu ne ruga jer mu se na taj način otežava i samo ga se posramljuje.

Poželjno je potražiti pomoć stručnjaka, odnosno logopeda koji će najbolje znati kako treba raditi s djetetom i odrediti mu terapiju. Od roditelja se traži da se uključi u rad s logopedom i da kod kuće radi vježbe sa djetetom. Puno veći učinak na dijete imati će ako će roditelj vježbe i jezične igre provoditi svakodnevno sa djetetom nego da čeka odlazak kod logopeda koji je jednom tjedno ili rjeđe.

Bez obzira na djetetove poteškoće bitno je da roditelj, ali i odgojitelj s djetetom razgovara jer se time potiče djetetov govor.

Benc Štuka (2010.) navodi da se sa djetetom treba razgovarati o onome što se trenutno radi. Dobro je imenovati predmete koji okružuju dijete kod kuće ili u vrtiću, pridružiti mu se kod bojanja ili modeliranja, igrati jezične igre i uključiti u što više aktivnosti.

Prema Andrešić (2010.) važno je da se obrati pozornost na ono što dijete želi reći, a ne kako kaže. Također je veoma važno biti govorni uzor djetetu i razgovarati o djetetovoj poteškoći. Dijete se tijekom govora ne smije prekidati, upozoravati ni završavati započete rečenice umjesto njega.

Prema Apel i Masterson (2004.) odgojitelj treba odvojiti mali dio vremena u kojem će se posebno posvetiti djetetu. Tijekom tog vremena poželjno je čim manje upotrebljavati govor, a ako je on prisutan treba se izbjegavati prekidanje i opominjanje djeteta. Najbolje se baviti crtanjem ili igrama koje obuhvaćaju konstruiranje.

6. PRAKTIČNI DIO – IGRE PROVEDENE U VRTIĆU

U dječjem vrtiću „Bregunica“, u kojem se odvijala stručno - pedagoška praksa u trajanju od 10 dana, provodile su se raznovrsne jezične igre u svrhu saznanja zainteresiranosti djece različite dobi. Igre sam provodila u svrhu izrade završnog rada, a sudjelovalo je 16 djece različite dobi.

Provelo se 7 jezičnih igara, a to su:

- Obojana priča (iz vlastitog izvora)
- Nepredvidiva kockasta priča (iz vlastitog izvora)

- Prepoznaj kako se osjeća tvoj prijatelj (iz vlastitog izvora)
- Leti, leti... (prema Posokhovej (1999.) preuzeto iz Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece, str. 143.)
- Zapamti riječ (prema Posokhovej (1999.) preuzeto iz Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece, str. 143.)
- Uhvati glas (prema Posokhovej (1999.) preuzeto iz Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece, str. 144.)
- Mašti na volju (iz vlastitog izvora)

S obzirom da je razvoj fine motorike prstiju, ali i cijelih ruku veoma bitan za razvoj govora provele su se 3 igre za razvoj fine motorike prema Herljević, I. i Posokhovej, I. (2002.) preuzete iz Govor, ritam, pokret, a to su:

- Pjesmica koja prati savijanje prstiju
- Cvjetić
- Bliski susret

Također, sve fotografije priložene u ovome radu su iz vlastitog izvora.

6.1 Obojana priča

Opis igre: Djeca se okupe oko jednog stola, a nakon toga odrasla osoba – roditelj, odgojitelj, logoped (u nastavku odgojitelj) objašnjava da svatko odabere jednu boju. Bitno je da se u priči ponavlja samo jedna, na početku izabrana, boja i na to se mora obratiti velika pozornost.

Nakon odabrane boje, nastale su priče:

Bilo jednom davno rozni čovjek koji je išao u rozni dućan i kupio je roznu ploču na koji je crtao sa roznom kredom i onda je kad je nacrtao išao van gdje je bilo rozno igralište i rozna trava i sviđala mu se trava i onda je išao jedan zeko i onda je taj zeko rekao da je to baš lijepa boja jer je rozna. NIKA (6)

Bila jedna curica koja je išla u dućan kupila je čokoladu koja je bila narančasta i otišla je na igralište i onda je ugledala cvijet narančasti i onda je otišla kući. MIHAELA (5)

Bio jednom jedan dječak, plavi, i išao je u plavi dućan i kupio je čokoladu, plavu, pa se je išao igrati na plavo igralište i onda je išao doma na plavome biciklu. KARLO (4)

Bio je jedan čovjek koji je išao svojem prijatelju koji je bio ljubičasti i onda su otišli na igralište i onda su otišli u dućan nešto kupiti. Kupili su ljubičastu čokoladu koja se zove Milka. Otišli su doma i nahranili su zeku i krave i otišli su spavati u ljubičasti krevet. LORENA (6)

Jednoga dana bila je crvena jabuka i crveno drvo koje je crvena djevojčica ubrala sa drva pa ju je pojela unutra. Tamo su bili crveni stolci i crveni stol. Dok je pojela crvenu jabuku otišla je na igralište i tamo se igrala na crvenom igralištu pa je mama došla po nju i otišle su doma. LANA (6)

Bio jednom davno zeleni dječak pa je išao na igralište zeleno, došao je i drugi zeleni dječak pa su otišli u dućan zeleni i vidjeli su lizalicu zelenu koju su pojeli doma i išli su spavat. IVANO (6)

6.2 Nepredvidiva kockasta priča

Opis igre: za ovu igru potrebno je nekoliko kocki sa različitim slikama na plohamama koje su djeca zajedno sa odgojiteljkom izradila. Za izradu kocki bili su nam potrebni tvrdi žuti papir, bojice, flomasteri, ljepilo i škare.

Slika 1 Izrađene kocke od papira

Djeca uzimaju kocke i bacaju ih te na temelju slike koja je odabrana osmišljavaju rečenicu. Ova igra je podijeljena na lakšu i težu razinu. Lakša razina se odnosi na to da jedno dijete nekoliko puta baca kockice i samostalno osmišljava priču dok se teža razina odnosi na grupu djece koja se nadovezuju jedno na drugo rečenicama.

Slika 2 Pričanje priče na temelju slika s kocke

Slika 3 Pričanje priča na temelju slika s kocke

6.3 Prepoznaj kako se osjeća tvoj prijatelj

Opis igre: djeca su podjeljena u parove ili jedno stoji ispred manje grupe djece i glumi različite emocije poput tuge, veselja, iznenađenja, ljutnje. Prilikom ove igre dozvoljeno je samo ispuštati određene glasove bez riječi dok njihov par ili grupa djece moraju pogoditi o kojoj je emociji riječ.

Slika 4 Ozren glumi da je tužan

Slika 5 Erik je odgonetnuo kako se Ozren osjeća

Slika 6 Lorena glumi da je ljuta

Slika 7 Lorena glumi da je luda, a Lana i Mihaela pogađaju

6.4 Leti, leti...

Opis igre: odgojitelj govori rečenicu u kojoj spominje neku stvar ili životinju prilikom čega djeca moraju podignuti ruke ukoliko ta stvar ili životinja leti, odnosno ostaviti ruke na stolu ukoliko ne leti. Kod ove igre sa djecom rane dobi radi se u

manjoj skupini dok sa djecom predškolske dobi u većoj grupi. Nakon nekoliko odgojiteljevih rečenica djeca zamjenjuju njegovu ulogu.

Slika 8 Leti, leti u jasličkoj skupini

Slika 9 Leti, leti u vrtičkoj skupini

6.5 Zapamti riječ

Opis igre: kod ove igre koriste se sličice igre „Memory“. Odgojitelj govori nabraja nekoliko predmeta koji se nalaze na sličicama nakon čega djeca moraju u istom redosljedu ponoviti predmete. Da bi djeci bilo lakše, slažu sličice, ali tek nakon što odgajatelj završi sa nabranjem. Svakim se ponavljanjem povećava broj riječi, odnosno predmeta.

Slika 10 Ozren slaže memory sličice

Slika 11 Lorena slaže memory sličice

Slika 12 Mihael slaže memory sličice

Slika 13 Lana slaže memory sličice

6.6 Uhvati glas

Opis igre: unaprijed se određuje glas koji će se „loviti“, a u većini slučajeva su to glasovi sa kojima djeca imaju najviše problema kod izgovora poput glasa R ili glasa L. Svaki put kada odgajatelj izgovori riječ u kojoj se nalazi određeni glas, dijete mora pljesnuti.

Neke riječi koje smo koristili: mrkva, jabuka, riba, prozor, televizor, cvijet, kiša, šuma, mačka, bicikl, kocka, lopta, leptir, cesta, lizalica, pas, mlijeko, krava, koza, jaje, trampolin, uho, zub, radijator, zavjesa, karamela, Lana, nosorog, grlo, nos, haljina, naranča, jabuka, rak, šljiva, Nika, Ivano, oko, noge, ruke, naušnice, trepavice, bombon, miš, ljeto, zima, drvo, jastuk, zmija, prase,

6.7 Mašti na volju

Opis igre: svako dijete odabere jedan predmet pomoću kojeg osmišljava priču. Vrlo je važno da se u toj priči spominje predmet koji je dijete prethodno odabralo.

Slika 14 Djeca su odabrala predmete na temelju kojih će pričati priču

Ja sam išao kućom kad sam se probudio i gledao sam crtića. Išao sam van i igrao sam se sa lego kockama. Onda sam išao spavat i onda sam išao u vrtić. OZREN (5)

Jednom davno zec je bio u šumi. Trčao je po grmlju i otišao je svojim prijateljima. LANA

Kad sam bio doma čitao sam knjigu i onda sam otišao na more. ERIK (4)

Ja sam se bio igrao sa lego kockom pa sam išao po nju van pa sam vidio prijatelja da nema lego kocku pa sam mu dao da si izabere jednu kocku od mene. Onda sam išao doma i išao sam spavat. IVANO

Jednom davno bila je pločica s kojom sam se igrao i otišao sam s mamom u dućan i kupio sam još pločica i onda je bilo kasno pa sam otišao u krevet. MIHAEL

Bio jednom Karlo. Išao sam u dućan i vidio lego kocke. Mama mi je kupila. Išao sam se doma igrati sa svojim braćom i napravili auto i onda smo išli spavat. KARLO

6.8 Pjesmice koje prate savijanje prstiju

Ovaj prstić spavat želi,

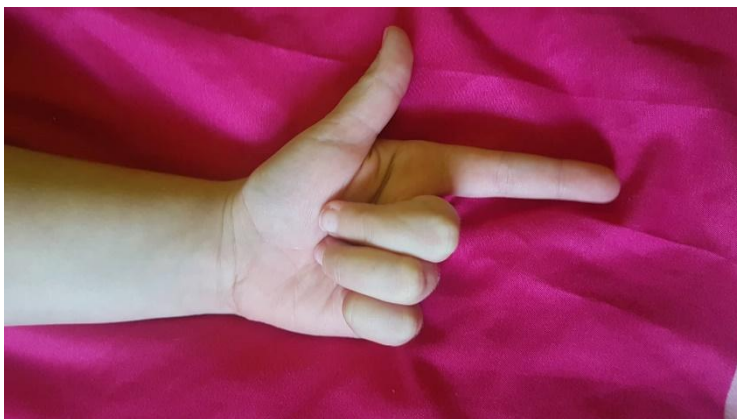
Slika 15 Slika ruke

ovaj prstić skok u krevet!

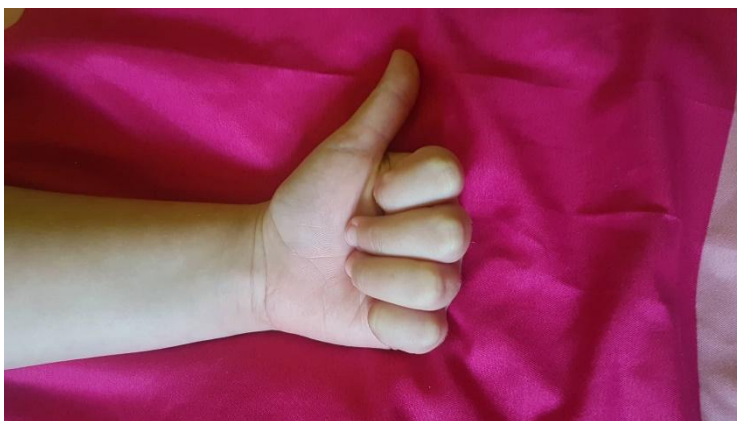
Slika 16 Slika ruke

Ovaj prstić je zadrijem`o,

Slika 17 Slika ruke

ovaj – slatke snove gled`o.

Slika 18 Slika ruke

Ustat će psrtići rano ujutro,

Slika 19 Slika ruke

jer me škola čeka sutra!

Slika 20 Slika ruke

6.9 Cvjetić

Na livadi zelenoj cvjetić se stvorio,

Nježno žute latice polako otvorio.

Za svaku bubicu ima on dar –

Sladak i mirisan cvjetni nektar.

Slika 21 Ruke u položaju "zatvorenog" cvijeta

Slika 22 Ruke u položaju "otvorenog" cvijeta

6.10 Bliski susret

Dva kozlića tvrdoglava

na mostiću su zaglavila.

Slika 23 Ruke u položaju zaglavljenih kozlića

Slika 24 Ruke u položaju kozlića u svađi

Guraju se i mekeću:

„Pusti me, ja tebe neću!“

Slika 25 Ruke u položaju kozlića koji se bodu

Provođenjem jezičnih igara i igara za razvoj fine motorike moglo se primjetiti da su djeca veoma zainteresirana za njih i da ih provode bez većih poteškoća. U grupi djece sa kojom su se provodile igre bilo je djece koje imaju poteškoće u govoru, ali su uz poticaj odgojitelja i vršnjaka rješile sve zadane zadatke. Kod provođenja stručno – pedagoške prakse prošlih godina moglo se primjetiti da jezične igre nisu prisutne u vrtiću. Bez obzira na to djeca su već nakon 10 dana provođenja igara stekla naviku igranja jezičnih igri što se moglo zaključiti zadnji dan mog boravka, kada su pitala: „Hoćemo li opet igrati u ponedjeljak?“.

7. ZAKLJUČAK

Da bi se govor djeteta razvio nije potreban samo roditelj. Tu se ubraja djetetova okolina, okruženje kod kuće, okruženje u vrtiću i interakcija sa vršnjacima. Kada dijete krene u vrtić, većinu budnog vremena provodi sa odgojiteljem. Stoga veliku ulogu u razvoju djeteta samog, ali i djetetova govora imaju odgojitelji.

Apel i Masterson (2004.) spominju da je u današnje vrijeme neizbježno čuti kako je čitanje djeci od velike važnosti za razvoj govora. Upravo zbog toga se svaki dan u vrtiću prije spavanja čita priča. Bitno je da te priče budu različitih tematika kako bi djeca slušajući naučila pokoju novi riječ.

Prema Tambić, M. (2010.) roditeljima se savjetuje da čim više razgovaraju sa djecom. U prvih šest godina djetetov razvoj jezika i govora brzo napreduje. S obzirom da djeca u ranoj dobi najviše vremena provode sa roditeljima s njima nauče najviše riječi. Roditelji moraju obratiti pozornost na ono što upotrebljavaju u razgovoru s djecom. Također je veoma bitno da roditelji, ali i odgojitelji uspore govor i da ga manje kompliciraju jer će time pomoći djetetu da govori tečnije.

Apel i Masterson (2004.) navode da se jezik ne poučava nego se razvija. U tome uvelike mogu pomoći jezične igre. Jezične igre su u potpunosti fleksibilne i zbog toga su najbolje za djetetov razvoj govora. Njih se može prilagoditi prema brojnim faktorima. Neki od faktora mogu biti: dob djeteta, djetetova govorna sposobnost, broj djece sa kojima se radi, omogućeni materijali i slično.

Jezične igre nisu i ne smiju biti namijenjene samo za razvoj govora. One trebaju biti prisutne u djetetovom životu kako bi se ono zabavljalo, istraživalo, proučavalo, pokušavalo, vježbalo, a na kraju krajeva i igralo.

Prilikom provođenja jezičnih igara, u nekim slučajevima, pojavljivala se nezainteresiranost djece koja bi poticanjem vršnjaka i mene brzo nestala. Usprkos tome, jezične igre brzo su postale dijelom svakodnevnog rasporeda dnevnih aktivnosti vrtića. Djeca su uživala igrajući igre, a igrajući se su naučila nešto novo. Prema tome smatram da bi se jezične igre trebale provoditi češće u vrtićima, ali i dječjim domovima, jer je djeci najlakše i najzabavnije učiti nešto novo kroz igru.

LITERATURA

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). *Kako dijete govori? Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi* (str. 8-10., 19.-24., 26.-27., 33.-41., 44., 49., 69.) Zagreb: Planet Zoe d.o.o
2. Apel, K., Masterson, J. J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine* (str. 11., 14., 45., 56.-59., 77., 159.-175.) Lekenik: Ostvarenje d.o.o
3. Duran, M. (1995). *Dijete i igra* (str. 14.-18.) Jastrebarsko: Naklada Slap
4. Herljević, I., Posokhova, I. (2002.) *Govor, ritam, pokret* (str. 126.-131.) Lekenik: Ostvarenje d.o.o
5. Ivanovsky, O., Gadasin, L. (2010.) *Vesela škola s logopedom* (str. 8-9) Zagreb: Planet Zoe d.o.o
6. Likierman, H., Muter, V. (2007.) *Pripremite dijete za školu: kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje* (str. 171., 183.-184., 189.) Lekenik: Ostvarenje d.o.o
7. Posokhova, I. (1999.) *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece* (str. 16.-22., 135.-157., 165.) Lekenik: Ostvarenje d.o.o
8. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi* (str. 48.-49., 68.) Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
9. Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu* (str. 8., 17.-18., 20.-21., 24.-31.) Zagreb: Alfa d.o.o

Hrvatsko logopedsko društvo www.hld.hr

Popis priloga:

Popis tablica

Tablica 3 Pravilan izgovor glasova prema dobi djeteta - izvor: Andrešić i sur. (2010.)
Kako dijete govori? Str. 24.

Tablica 4 Razlika između brzopletosti i mucanja - izvor: Andrešić i sur. Kako dijete govori? 40.str

Popis fotografija

Slika 1 Izrađene kocke od papira

Slika 2 Pričanje priče na temelju slika s kocke

Slika 3 Pričanje priča na temelju slika s kocke

Slika 4 Ozren glumi da je tužan

Slika 526 Erik je odgonetnuo kako se Ozren osjeća

Slika 627 Lorena glumi da je ljuta

Slika 728 Lorena glumi da je luda, a Lana i Mihaela pogađaju

Slika 829 Leti, leti u jasličkoj skupini

Slika 930 Leti, leti u vrtićkoj skupini

Slika 1031 Ozren slaže memory sličice

Slika 11 Lorena slaže memory sličice

Slika 12 Mihael slaže memory sličice

Slika 13 Lana slaže memory sličice

Slika 14 Djeca su odabrala predmete na temelju kojih će pričati priču

Slika 15 Slika ruke

Slika 16 Slika ruke

Slika 17 Slika ruke

Slika 18 Slika ruke

Slika 19 Slika ruke

Slika 20 Slika ruke

Slika 21 Ruke u položaju „zatvorenog“ cvijeta

Slika 22 Ruke u položaju „otvorenog“ cvijeta

Slika 23 Ruke u položaju zaglavljenih kozlića

Slika 24 Ruke u položaju kozlića u svađi

Slika 25 Ruke u položaju kozlića koji se bodu

Kratka biografska bilješka

Moje ime je Paula Živko. Rođena sam 24.09.1996. godine u Koprivnici, a odrasla sam u malome selu Novo Virje. Prva četiri razreda osnovne škole završila sam u Novome Virju, dok sam od petog do osmog razredu u Ferdinandovu. Nakon osnovne škole odlučila sam upisati Ekonomsku školu u malenom gradiću zvanom Đurđevac. Nakon srednje škole shvatila sam da se ne želim baviti time te upisala Rani i predškolski studij i obrazovanje, odsjek u Čakovcu. Ove tri godine studiranja prošle su mi jako brzo i bez nekih većih muka. Zbog toga mi nije žao što sam se odlučila ne baviti ekonomijom nego postati odgajateljica.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Paula Živko izjavljujem da sam ovaj završni rad na temu „*Jezične igre kod djece rane i predškolske dobi*“ napisala samostalno, uz pomoć svog mentora i potrebne literature, na temelju znanja kojeg sam stekla kroz svoje fakultetsko obrazovanje.

Potpis: _____